

Čertice iz dnevnika.

Spisal A. K. Cestnikov.

V.

Cui ea no comenz no finiss.
(Kdor ne vaga, je brez blaga)
Prislovica furlanska.

maček, ne pa medved; saj bi mi bili rekli s seboj vzeti sekuro ali pa kramp“. „Jez grem nazaj“ — reče cmihaje se gospodinja — „kaj bo ženska pri medvedu!“ „Jez grem pa z vami, kaj bom le z gnojnimi vilami medvedu nosnice trebil?“ — se kremži hlapec. „Da bi vaji oba nabasal hudir!“ — zagermijo oče Pustograjski — „imejta pamet. Medved morebiti truden, ker ves miren leži; saj sem se jez malo prej čez-nj prekucnil. Vidva ga bosta le, ti z burkljami pri glavi, ti pa z vilami pri zadnjem koncu k tlam tišala, dokler mu jez puše v serce ne izprožim in ga popolnoma ne umorim“. „No! če je taka, pa idimo — reče hlapec — al bojim se, da bomo zabredili v kakošno oslarijo“.

Vsi trije lazijo dalje: „Le polahko, le polahko! — šep-tajo oče Natanael — „kmali ga bomo zasačili. Tu, tu-le morebiti, le serčnost zdaj, vale, vale bo naš“. — In res kmali ga zasačijo; zver je mirna in se ne gane, puša je že namerjena, petelin napet, in po kosmatincu bi bilo, ako bi ne bila radovednost gospodinje nesrečne smerti zadržala. Ta namreč nekoliko bližej stopi k omenjenemu medvedu in mu pod nos posveti, kar se začne krohotati in na glas upiti: „Moj živi dan! To je medved, to je medved, da mu ga na celem svetu para ni“. Verže burklje preč, položi svetilnico na tla, poskakuje, k zveri leti, jo miluje, kakor nekdanj Androklej svojega oroslana. „Da bi te hudir! si le o pamet?“ — se zaderejo oče Pustograjski. Al gospodinja bliže posveti in vidi tu počivati namesti kocastega hlačmana prav modroslovskega znanega prijatla; bil je namreč čveteronog bližnji sosed „uhan“, kteremu pa bolj po domače tudi „osel“ pravijo. — „Oče Natanael! oče Natanael! — jih pika zdaj ljuto babše — kaj osebnikovega osla vi imate za medveda? Kaj! čez osla ste se prekucnili?“ — K temu pa še Juri pristavi: „Ali nisem le prav imel, da bomo v oslarijo zabredli? In taka je le“. In se tako na vse gerlo krohata, da ga kar oblijejo solze. „O da bi vaji tri sto hudirjev!“ — rečejo tiho oče Natanael. Ker pa zdaj sami pri sebi preudarjajo, da z medvedom nič ni, in nič z njegovo kožo in nič s štiridesetimi goldinarji, in da jih je sivi uhan tako gerdo osleparil, jim pade puša z rok in oni vsi oterpnjeni stojé — pred oslom. Še le neprenehano krohotanje gospodinje in pa hlapca razvedri njih pamet, da prav iz globokega serca puhnejo te besede: „O da me ni vzel prej hudir, ko sem kaj tacega doživel!“ — „Kar se ni zgodilo, se ategne še zgoditi“ — jih tolaži prekanjena gospodinja. — „O ti prokleti osel! jez moram tega vraga ustreliti!“ — „Le, le, jutri pa prav debelo plačati“ — se norčuje gospodinja. — „Juri! tako saj tega hudirja v hlev zapri!“ — rečejo oče Pustograjski. To se berž zgodi in potem se vsi pobiti in klaverni s svojo pušo proti gradiču obernejo. Tako tudi gospodinja s svojimi burkljami in pa hlapec s svojimi vilami, samo da ta dva vse druge volje kakor pa njih ubogi gospodar.

„Besarabski Novičar“ temu pristavlja, da od tega večera so oče Natanael popolnoma opustili svoje ponočno patroliranje, da mu pa do zdaj ni še znano, ali so tudi s kletvino tako storili. Dvomim toliko več — sklene slavni Novičar — da bi bili slekli oče Pustograjski železno srajco kletvino, ker ni še davno, da jim je neki znanec te mojsterske verstice dopisal:

Ne verjameš, ne verjameš,
Ak se boljšati ne jameš,
Se ne spreoberneš res,
Bo prepozen ves tvoj kes!
Ni zadosti samo reč'
Ne bom več in ne bom več
Rekel gerde te besede,
Hude pa dajal izgledé.
Tak če boš — Natanael!
Se boš pri „hudirji“ grel.

Mi pa sklenemo to prigodbo in vprašamo: Nimajo le naše ljube „Novice“ prav, ki dvomijo, da bi se dali ubeliti kedaj kletvinski zamorci?

V redu najlepših dni mojega življenja stoji dan svetkovanja stoletnice marburške gimnazije, 2. avgust lanskega leta.

Soznaiti se v enem dnevu ne samo z enim, temuč z množico mož, ktere šteje slovenska domovina med najslavnije in najzvestejše sinove, ni kakošna kaj bodi reč. Verh tega pa še poslušati v sredi raznih glasov tudi domačo besede v prečastnem zboru, poslušati mile pesmi slovenske, in verh vsega še viditi, da med unimi najbolj dopadajo, to je skoro da preveč veselja za serce čutljivega domoljuba.

Slovenski govori konec šolskega leta so plodonosni, ker spodbadajo mladenče k delavnosti in jim vdihujejo ljubezen do maternega jezika. Žalibog, da se še ni udomačila po vseh naših gimnazijah navada, razun ptujih tudi v domačem jeziku pregovoriti nekoliko besed za slovó ali popotnico šolski mladeži.

Učencem celjske gimnazije gré čast, da so upeljali za zmirom lep običaj, govoriti o šolskem sklepu v nemškem in slovenskem jeziku, popevati med pesmami drugih jezikov tudi pesemco slovensko.

V letu 1856 se je glasila pervikrat slovenska beseda javno v dvorani celjske gimnazije, — pervikrat, kar stoji ondi šolsko poslopje. Prestopil je Rubikon sedanji jurist gospod Dav. Valenčak. Nasledoval ga je v prihodnjem letu 1857 sedanji bogoslovec gosp. Fr. Ogradi; za njim se je pojavil v lanskem letu sedanji bogoslovec gospod Miha Žolgar, letos pa je besedoval osmošolec in abiturient Fr. Žločar krepko in možko o razvitji slovenskega slovstva od leta 1848. Bog daj, da bi se za naprej vsako leto našel osmošolec, kteri bi bil pripraven prevzeti slovenski govor! Nadjamo se, da lepe in koristne navade ne bo spodkopala zanikernost prihodnikov, da ne bo ternje zaraslo poti, ktero so napravili in ugladili verli predniki.

Razun slovenskega govora se glasi od leta 1855 počemši tudi vsako leto pesmica slovenska na celjski gimnazii za slovó. Letošnjo pesmico je zložil osmošolec in abiturient Maks Pleteržnik, napev pa je napravil njegov součenec Janez Štepišnik kaj lepo in ubrano.

Evo krasnega napredka!

Marburška gimnazija stoji celjski verno na strani. Že v letu 1855 je deklamiral konec leta gosp. sedmošolec A. Stajnko prestavo Koseskovo „Ibikovi žerjavi“. Lani pa je govoril gosp. abiturient Jože Šuc po gospodu prof. Terstenjaku složeni epilog, kterege so nam tudi lanske „Novice“ bile prinesle.

Razun Celja in Marburga ima tudi Novomesto gimnazijo, v kteri se je govorilo leta 1857 v domačem jeziku; ali še kje drugod? ne vem. Nadjamo se, da bomo čitali letos v „Novicah“ ali pa v „Glasniku“ dopise od vseh slovenskih gimnazij in tudi kteri govor v slovenskem jeziku, kakor smo brali lani marburškega in predlanskega celjskega. Škoda za govor slovenski, da bi ga govornik potlačil v škrinjo, kakor se je zgodilo z onim, kterege so potem podgane čisto razsekale.

Bojijo se naši mladenči, poslati prezgodaj svoj duševni plod po svetu. Pa kaj bi se bal! — saj niso Slovenci ljudje, kterim bi se ne móglo nikakor vstreči. Vsak se veseli, če sliši ali bere kaj lepega od mladega početnika. Le hrabro toraj in serčno, — z enim mahljejem se ne poseka drevo!

Časa je treba se vé da pri vsakem epravilu; „Les chiosses grandes a fales ben trop timp couven“¹⁾ pravi

¹⁾ Le cose grandi a farle bene ci vuole molto tempo, — to je: Ako hočeš kaj izverstnega doveršiti, daj si časa.

pridni Furlan, kadar sedi pri ognji kuhaje pusto polento in ima pred seboj velik glupast kamen, kterega je treba otesati in opiliti, da je sposoben za rabo; in furlanska prislavica pravi: „Le prudencia ven cui agns ¹⁾“?

Slovanski popotnik.

* *Slovník umjetnikah jugoslavenskih od Ivana Kukuljevića Sakcinskoga. Svezak III. U Zagrebu 1859. Tiskom narodne tiskarne Dr. Ljudevita Gaja.*

Nazoči tretji zvezek slovnika umetnikov jugoslovanskih, v katerem je popisano življenje vseh umetnikov iz starega in novega časa, kateri so delali ali živeli v sadašnjih jugoslovanskih deželah, obsega po abecednem redu od čerke Kol do čerke med v krajših ali daljših občertih življenje in dela 104 umetnikov. Med temi je 22 Slovincov, in sicer po rodu: 11 Krajnecov, 2 Štajerca, 1 Korošec, 3 Goričani in 5 slovenskih Furlanov.

Slavneje slovenske imena v tem zvezku so: Mandeljc (Manlius), kateri je okoli leta 1575 prvo knjigotiskarno v Ljubljani napravil; Langus, malar slavnega imena, katero bo v njegovih delih še veke in veke živelo; razun družih umetnikov štirje z imenom Krajnski, en Ljubljančan itd.

Okinčan je ta zvezek z obrazom slikarja Trifuna Kokoljića in slikarja Franja Kavčića in obsega pet pol. Učeni gospod izdatelj poziva na zadnji strani zavitka vse domoljube, katerim je znano življenje kterega kolj umetnika jugoslovanskega, naj mu dajo na znanje, kar o njem vedó; ravno tako prosi vse dotične živeče umetnike, naj v tem delu naznanjene popise njih življenja s svojimi dodatki dopolnijo in jih pošljejo gospodu izdatelju za dodatek, kateri se bo pridral temu delu na koncu. — Cena vsakega zvezka je 30 kr. v srebru ali 52¹/₂ nov. kraj.

Dopisi.

Iz Pešta 14. avg. Maloktero leto je letina taka, da bi bila za vse prav. Takošna je tudi letos. Kar se tiče žita, moremo reči, da je vendar še precej dobra, akoravno koruza slabo kaže in tudi pšenica ni povsod tako plenjala kakor smo mislili. Povodinj in toča ste letos veliko našo ogersko deželo hudo zadele. Čudno je, da ene leta sém toča pri nas veliko več škode napravlja kakor nekdanj; to pač kmetovavcom očitno kaže, kako potrebno je zavarovati poljske pridelke velike škode, ki jo toča prizadeva celim soseskam. Žalostne skušnje učé, koliko sosesk je preteklo leta potolkla toča; kdor ne verjame, se lahko prepriča tega, ako zve, da samo eni soseski H. M. Vasarheliški je tukajšna asekuracija povernila 19,000 gold. za škodo, ki jo ji je prizadajala toča. To bi imelo pač oči odpreti vsem gospodarjem, ki še zmiraj nočejo spoznati velike dobrote takošnjih asekuracij. Vina bo malo; poslednje dve leti je zima vzela veliko tert; to je nogradom škoda velika. Letos je terta malo nastavila in toča je na več krajih jo potolkla, le v malo krajih je bolje. Dobro bo pa vino tako, da nikoli še boljšega nismo pridelali; 11. dan t. m. so prinesli prvo zrelo grojzdje na sejm, — tedaj celih 10 dni pred memo lani. Konoplje bo veliko, pa tudi sterdi (medú) bo dosti.

Iz Celovca 16. avgusta. Povsod so se razlegale letos tožbe o hudi vročini in suši; ravno taka je bila tudi na Koroškem od začetka julija do predvčeranjim. Ko je pred tremi tedni gojzd na Št. Urhovi gori na dve pičle uri odtod goreti začel in je gorel noč in dan, je prosto ljudstvo celó mislilo, da ga je prevelika vročina sama unela! Po poslednjem dežji je menda letošnje soparice konec. Ajdi, ktera je zavoljo velike suše zlo hirala, je pohlevni dež veliko pomagal, koruze pa, ktere je že veliko usahnilo in

ktero je verh tega še červ zlo spodjedal, pa ne bo več rešil. Kakor se skor od vseh strani sliši, se tudi krompir ne bo kaj dobro obnesel.

Iz Krajna 20. avg. E. — Cesarjev god smo Kranjci slovesno obhajali. — Predvčeranjim nas je zapustil častiti g. Janez Čebul, mož prav krepkega duha in ves goreč za misijonstvo, in se na pot podal v Ameriko. Predvčeranjim popoldne je šel pred odhodom še v Velesovo — svojo domačijo, kamor ga je več duhovnov in mestnjanov spremilo. Od tod se je podal v Ljubljano in po železnici najpred na Dunaj (v nedeljo zvečer *Vred.*). — Z dnarjem je tu še vedno prepír, zlasti zavoljo goldinarskih bankovcov, izmed kterih stare za polne jemljejo, na nove pa 5 nov. kraje. hočejo, dasiravno je bila prava veljava že večkrat ljudém očitno naznanjena. — V saboto (13. t. m.) zvečer je pri nas dež po hudi suši pervikrat razpokano zemljo nekoliko pomočil, po tem smo se od sv. Roka do danes prav pohlevnega in obilnega dežja zveseljevali. Krompir tu še ne gnjuje, le sila droben je; perje mu je še dosti zeleno ostalo, le sém ter tje so se kraji peresc posušili, kjer jih je toča pobila. Tudi do poljskih sadežev še nismo popolnoma upa zgubili, ker so se začeli po dežji še precej popravljati. Od sadja pa bomo komaj kakšen pecelj dobili. Z Bogom!

Iz Ljubljane. Grom kanon na gradu zgodaj zjutraj, ob desetih praznična sv. maša, ki so jo peli prečastiti gosp. general-vikar v nunski cerkvi, zvečer pa gostija pri Njih eksc. deželnem gospodu poglavarji so bile pretekli četer tek v našem mestu slovesne znamenja obhajanja 29letnega godú Njih veličanstva, presvitlega cesarja Franc Jožefa. — Pretekli teden nas je obiskal gospod profesor dr. Miklosiće in se tu mudil dva dni. Ker bi bil slavni gospod rad zvedil, kako že stoji z našim slovníkom, za kterega je vsakemu mar, komur je slovstvo slovensko pri sercu, so prečastiti gospod general-vikar nektere gospode, kateri imajo s to rečjo dosihmal več ali manj opraviti, povabili v škofijo v pogovor, ne da bi se pri tej priči kaj sklenilo, ampak le, da bi se posvetovalo to in uno. Dve stvari ste bile pri tej priliki predmet prijaznega pogovora: eno je bilo, naj bi se ne odlašalo dalje izdajanje že gotovega nemško-slovenskega dela v posamesnih mesečnih vezkih, da bi se tako polajšalo manj premožnim kupovanje slovnika in se ga po ti poti Alojzevišu v prid več prodalo, verh tega pa tudi kapital, ki mertev leži v škofii, obernil v gotov dnar, kateri bi bil zraven družega tudi lep pripomoček za natis slovensko-nemškega dela. Drugo je bilo razodevanje želje, naj bi berž ko je moč poskerbel se rokopies za natis slovensko-nemškega dela in se določil vrednik njegov. Vrednik „Novic“, kteremu so ranjki knez izročevali slovníkove zadeve, je povedal zbranim gospodom, kako so reči takrat stale, ko so slavni mecén umerli; njih želja je namreč bila, naj bi pred vsemi drugimi gosp. Miklosiće in Cigale pregledala in pretresla rokopies gosp. fajmoštra Zalokarja, kateri se že več let trudi s spisovanjem slovensko-nemškega slovnika po znani etimologični osnovi in je nabral neprecenljiv zaklad slovenskih besed, prislavic itd. Med tem soknez umerli. Gosp. Miklosiće in Cigale nista bila in nista tudi zdaj za etimologično osnovo; gosp. profesor Miklosiće je v današnjem pogovoru na drobno dokazal, da po tej osnovi ni noben človek na svetu v stanu slovnika do dobrega dognati, ker sama versta sorodnih ali soglasnih besed ne zadostuje učenemu Slovanu, prostemu bravcu pa tudi nič ne pomaga; pri koreninah pa dognati slovnika celó ni mogoče, ker več kakor za polovico besed niso korenike gotovo znane. Gledé na to nemogočnost je gospod profesor Miklosiće željo razodel, naj bi marljivi gospod fajmošter veliki svoj zaklad prestrojil v navadni abecedni red in tako pripomogel k dognauju slovnika, ki bode vsemu slovenskemu naródu v čast. Ako bi se gosp. fajmošter udal taki pre naredbi, mu tudi on rad ponudi svoj rokopies slo-

¹⁾ La prudencia viene cogli anni, — to je: Pamet pride čez noč. Pis.